

HISTORIČNI MATERIALIZEM

Ni enako kot marksizem. Je različica marksizma, ki je oblikovana znotraj druge in zlasti tretje komunistične internacionale. Odgovarja bolje na vprašanje o družbenih spremembah kot o funkcioniranju družbe. Boj je mati vseh sprememb. To je bistvo h. materializma. Trdi, da ljudje stalno izpopolnjujejo produkcijska sredstva v prizadevanju, da bi bila ta sredstva bolj učinkovita. Stopnja razvoja teh sredstev pa determinira, določa :

- oblikovanje družbenih skupin
- organizacijo družbe
- pogojuje kulturo. Kultura ni tako togo determinirana kot skupine in institucionalizacija družbe.

DURKHEIM

Skupine, po njemu so poklici, ki se oblikujejo, za Marxa so poklici nepomembni - lastniki in nelastniki. Nelastniki morajo delati kot podložniki in prodajali svojo delovno silo, da bi preživel. Lastniki si prilaščajo presežek dela ali dobiček. To pa poraja spopad med tema skupinama. Zaradi tega spopada je družba vedno v konfliktnem položaju, zato so potrebne država, institucije, da bi zatrle konflikt in omogočile funkcioniranje družbe. Marx je zelo pozoren do tega, da ne bi trdil, da bo podrejeni razred strmoglavil vladajočega. Vladajoči razred bo strmoglavljen šele s strani vladajočega razreda v novem produkcijskem sistemu. Marxova razlaga ne ustreza vsem prehodom na splošno motil se je, ko je bil mnenja, da bodo delavci uspešni v strmoglavljenju kapitalistov, ker bodo nosilci novega produkcijskega sistema in ko bodo vladajoči razred in razred lastnikov hkrati. Velja pa za prehod fevdalizma v kapitalizem. Razredi se vedno spopadajo. Uspešni so le, kadar so nosilci novega produkcijskega sistema. Tukaj je potrebno upoštevati hkrati, da ima družbeni razvoj tudi dimenzije razvejanja. Prevladujoča teorija v sociologiji, ko gre za spremembe je :

TEORIJA MODERNIZACIJE

Gre za povezan skupek sprememb, ki ločuje predmoderno in moderno družbo. To razlikovanje je najpomembnejša razlika.

Dva niza vprašanj :

Za katere spremembe gre ?

Kaj jih pogojuje, determinira ?

Kaj je WESTERNIZACIJA ?

V smislu tistih sprememb, ki so od zahodne Evrope in z Amerike naredile vodilno področje sveta. Ta teorija je evolucionističnega izvora : da naj bi jemala progresivno delitev dela, institucionalno razvejanje kot osnovni vzorec družbenih sprememb. Upošteva še en niz drugih sprememb. Gre za :

Najprej upada število smrti oz. Povprečna življenjska doba se podaljša, kar je zdravstveno varstvo izboljšalo. Pride do dviga ravni standarda zdravstvenega varstva. Dvigne se število in gostota prebivalstva. Na koncu procesa demografske tranzicije prihaja do uravnave števila prebivalstva na podlagi zmanjšanja števila otrok. Število otrok se načrtuje. Potem preneha demografska tranzicija.

1. Razvito delitev dela. Koliko je razvita, da bi lahko govoril o moderni družbi : najpomembnejši kazalec : trg živih, do trga obrtniških izdelkov prihaja že prej. Ko se markentizira podeželje in agrarna produkcija pride do modernizacije .
2. Prebivalstvo - demografska tranzicija. Gre za več sprememb, ki so medsebojno povezane.

3. Sekularizacija : vpadanje vpliva religije, ne pomeni pa izginotja. Religija ne regulira , legitimirala celotnega družbenega življenja.
4. Družbena gibljivost : nekateri temu nasprotujejo, da je družbena gibljivost in pripravljenost na družbeno gibljivost - mobilnost ena bistvenih značilnosti modernizacij.
5. Prebivanje v mestih : mesta postanejo dominantna oblika prebivanja in s tem povezan mestni način življenja, ki je bolj anonimen, vendar omogoča več stikov, tukaj je manj komformizma kot na vasi.
6. Osebnost : raziskovali so ali obstajajo osebne poteze, ki se ujemajo z moderno družbo. Ugotovili so, da pripravljenost na razumevanje drugačnosti, zmožnost razumevanja drugačnosti, zanimanje za javne zadeve (politiko), receptivnost do inovacij.

VZROKI :

Obstajata dve teoriji :

1. izhaja iz objektivnih dejavnikov. Je objektivistična teorija. Poudarja dvig števila prebivalcev, še bolj pa poudarja pomen tehnologije in znanstvenih informacij. Sem sodita : MARX, DURKHEIM. Med vsemi dejavniki imajo odločilni pomen tisti, ki zadevajo družbeno delitev dela, ter demografski in tehnološki dejavniki v družbeni delitvi dela. Ti objektivni dejavniki potem povlečejo za seboj vse ostale dejavnike (institucionalizacijske in organizacijske).
2. Webrov pristop. To je kulturalistični pristop. Poudarjajo vse vrednote kot gibalno vedenje, delovanja posameznikov. Na začetku gre za protestantizem. Ta naj bi bil tisti dejavnik, ki je sprožil prvotno modernizacijo s svojo idejo o poklicu kot odgovoru na božji klic in zlasti s svojim naukom o askezi ♦ odpovedovanje gmotnim dobrinam in uživanju. Zlasti puritanizem je poudarjal pomen odrekovanja in tudi kalvinizem narekuje naj nihče ne dvomi, da je med neodrešenim in naj deluje tako, kot če bi bil med izbranimi ♦ to pa pomeni uspeh v poklicni dejavnosti. Reformanti so dejansko prispevali k oblikovanju moderne kapitalistične družbe, ker so poudarjali takšne vzorce vedenja, čemur Weber pravi racionalno smotrno vedenje ♦ poudarjamo učinkovito uresničevanje ciljev, zavračamo miselnost. To je bilo na začetku. Danes se soočamo z drugim vidikom modernizacije in z drugimi dokazi :
 povsod po nerazvitem svetu se daje prednost sorodnikom, ne glede na njihovo uspešnost. Preveč je praznikov ♦ spoštujejo, častijo zelo veliko praznikov, kar onemogoča učinkovito delo.
 V Afriki je prevladujoč animizem, ki preprečuje industrijsko kvaliteto, ki je značilna za modernizacijo.

Ko gre za modernizacijo družbe, gre za vprašanje sprememb, ki zadevajo vitalnost sorodnih družb, njihovo preživetje in kvaliteto tega preživetja.

V sociologiji ni enotnega mnenja, katera od teh dveh teorij je točna.